Asistan Hekimlerin Akılcı Antibiyotik Kullanımı Konusunda Bilgi ve Tutumları

Knowledge and Attitudes of Residents About Rational Antibiotic Use

Didem YILMAZ AKÇAY¹ (iD), Selcen ÖNCÜ² (iD)

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

² Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

Makale atfı: Yılmaz Akçay D, Öncü S. Asistan hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusunda bilgi ve tutumları. FLORA 2021;26(4):697-703.

ÖZ

Giriş: Günümüzde, akılcı olmayan antibiyotik kullanımı nedeni ile antibiyotiklere karşı direnç gelişimi küresel bir sorun halini almaktadır ve toplum sağlığı için büyük bir tehdit olarak görülmektedir. Bu araştırma, üçüncü basamak sağlık kuruluşlarında yoğun hasta teması olan asistan hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusunda bilgi, yeterlik algıları ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metod: Bu araştırma, tanımlayıcı nitelikte olup, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinde, çalışmaya katılmaya gönüllü 258 asistan hekim ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması, araştırmacılar tarafından asistan hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusundaki bilgi düzey algıları ve tutumlarını değerlendirmeye yönelik geliştirilen anket formları ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Asistan hekimlerin %33.7'si (n: 87) akılcı antibiyotik kullanımı konusundaki yeterliklerini iyi, %5'i (n:13) çok iyi olarak değerlendirenken %15.9'u (n: 41) ise geliştirilmeli olduğunu bildirmiştir. Araştırmaya katılanların %67.1'i (n: 173) mezuniyet öncesinde, %38.4'ü (n: 99) ise mezuniyet sonrasında akılcı antibiyotik konusunda eğitim almış olduklarını, %77.1'i (n: 199) mezuniyet sonrası eğitimleri sırasında akılcı antibiyotik kullanımı konusunda eğitim almak istediklerini ve bu eğitimlerin alan uzmanı öğretim üyeleri tarafından verilmesi istediklerini belirtmiştir.

Sonuç: Ortalama hasta tanısı, tedavi ve takip sayısı yüksekliği nedeni ile asistan hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları ve akılcı antibiyotik kullanımını tutum haline getirmeleri büyük önem taşımaktadır. Mezuniyet öncesinde pek çok tıp fakültesinde yer alan akılcı antibiyotik kullanımının mezuniyet sonrası eğitim programlarında da yer alması, kurumların asistan hekimlerin bu konu ile ilgili düzenli güncel bilgilere ulaşması için gerekli eğitimleri yapması önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akılcı antibiyotik kullanımı; Bilgi; Mezuniyet sonrası eğitim; Tıp eğitimi; Tutum

ABSTRACT

Knowledge and Attitudes of Residents About Rational Antibiotic Use

Didem YILMAZ AKÇAY¹, Selcen ÖNCÜ²¹Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Aydın Adnan Menderes University, Aydın, Turkey²Department of Medical Education, Aydın Adnan Menderes University Faculty of Medicine, Aydın, Turkey

Introduction: Today, the development of resistance to antibiotics due to unreasonable use of antibiotics is seen as a global problem and a major threat to public health. This study was interpreted to determine the knowledge, competence perceptions and attitudes of residents who have intense patient contact in tertiary healthcare institutions about rational use of antibiotics.

Materials and Methods: This descriptive study was conducted in Aydın Adnan Menderes University Application and Research Hospital with 258 residents who volunteered to participate in the study. Data collection was carried out face-to-face by the researchers with questionnaire forms in order to evaluate the perceptions and attitudes of the residents on the rational use of antibiotics.

Results: While 33.7% (n: 87) of the residents evaluated their competence in rational use of antibiotics as good, 5% (n: 13) evaluated as very good and 15.9% (n: 41) reported that it should be improved. Of the participants, 67.1% (n: 173) received training about rational antibiotics during undergraduate education, 38.4% (n: 99) after graduation, 77.1% (n: 199) stated that they want to receive training on the use of antibiotics during their postgraduate education. They want these trainings to be given by faculty members who are experts in this field.

Conclusion: Due to the high number of diagnoses, treatments and follow-ups on average, it is of great importance for residents to have sufficient knowledge about rational use of antibiotics and to have a rational antibiotic use attitude. It is important to include rational use of antibiotics in many medical faculties before graduation in post-graduation training programs and to provide necessary trainings for institutions to reach regular updated information on this subject.

Key Words: Rational antibiotic use; Knowledge; Postgraduate education; Medical education; Attitude

GİRİŞ

Dünyada hastalıkları tedavi etmek için kullanılan ilaç sıralamasında ilk sırada yer alan ve sağlık hizmetleri için önemli bir unsur olan antibiyotikler, bakteri etkenli infeksiyonlarda bakterileri öldürmek veya çoğalmasını durdurmak için kullanılan ilaçlardır^[1].

Akılcı antibiyotik kullanımı, hastaların bireysel özelliklerine göre doğru antibiyotiğin; hastaya en uygun yoldan, etkin dozda, optimum aralıklarla ve uygun süreyle, ulusal ekonomiye en uygun şekilde verilmesidir. Akılcı antibiyotik tedavisi, hastalık şiddeti ve süresini kısaltarak hasta sağ kalımının artırılması, komplikasyon gelişmemesi ve hastalığın kronikleşmesinin önlenmesi için gerekli ve önemli bir durumdur^[2].

Antibiyotiklerin endikasyon dışı ve sık kullanımı, kullanım süresinin doğru belirlenmemesi bakterilerin sonraki tedavilere karşı direnç göstermesine neden olabilmektedir. Hızla gelişen antimikrobiyal direnç, infeksiyonların tedavisinin

zorlaşmasına, antibiyotiklere yanıt alınamamasına, daha fazla antibiyotik kullanılmasına, tedavi sürelerinin uzamasına, maliyetin artmasına ve hastaların hayatını kaybetmesine neden olabilmektedir^[3,4]. Bakteriyel infeksiyonlara karşı en önemli silahımız olan antibiyotiklere direnç gelişimini önlemek için antibiyotikleri doğru kullanma konusunda toplum olarak farkındalığı artırmak gerekmektedir. Ülkemizde, Reçete Bilgi Siteminden yararlanılarak elektronik ortamda yazılan reçeteleme davranışları incelendiğinde; 2011 yılında birinci basamakta reçete edilen 439.539.673 kutu ilacın %12.71'inin (55.878.010 kutu) antibiyotiklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Reçetelerin maliyet analizleri yapıldığında maliyetin %14.14'ünü antibiyotiklerin oluşturduğu görülmektedir. Bu durum ülkemizdeki ilaç tüketiminde önemli bir yeri olan antibiyotiklerin akılcı kullanımının önemini açıkça göstermektedir. Antibiyotiklerin akılcı kullanılmaması tüm dünyada hastaların tedaviye uyumunun azalmasına, ilaç etkileşimlerine, antibiyotiklere karşı direnç gelişmesine, hastalıkların tekrarlamasına ya da uzamasına,

karsıt olay görülme sıklığının artmasına ve tedavi maliyetlerinin artmasına neden olabilen ciddi bir halk sağlığı sorunudur^[5,6]. Akılcı antibiyotik kullanımında devletin, ilaç endüstrisinin, hekimlerin, hemşirelerin, eczacıların ve toplumun akılcı davranması gerektirmektedir^[7]. Akılcı antibiyotik kullanımının en önemli halkalarından olan hekimlerin doğru ve güncel bilgilere sahip olmaları önem taşımaktadır.

Bu çalışmada Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinde hasta tanı, tedavi ve takibinde görev alan asistan hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusundaki bilgi yeterlik algıları ve tutumlarına ilişkin değerlendirmelerin yapılması ve konu ile ilgili eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Bu araştırma, nicel, betimleyici bir araştırma olup Ekim 2018-Haziran 2019 tarihleri arasında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini; Dahili ve Cerrahi Bölümlerde görev yapmakta olan 356 asistan hekim oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden çalışmaya katılmaya gönüllü 258 asistan hekim çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak; literatür taramaları ışığında, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde hekimlerin görev yapmakta oldukları bölüm, bölümde ne kadar süredir görev yaptıkları, lisans mezuniyet yılları, birinci basamak sağlık kuruluşunda çalışma tecrübeleri, mezuniyet öncesinde ve sonrasında akılcı antibiyotik kullanımı konusunda eğitim alma durumları, mezuniyet sırasında eğitim aldılarsa eğitimi nereden aldıkları ve akılcı antibiyotik kullanımı konusundaki yeterliliklerini nasıl algıladıkları sorulmuştur. İkinci bölümünde ise, akılcı antibiyotik kullanımı konusundaki bilgi düzeylerini nasıl algıladıkları ve tutumlarını belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Bu bölümde katılımcıların; antibiyotik reçete etme sıklıkları, reçete ederken yararlanılan kaynaklar, antibiyotiklerle ilgili bilgi düzeylerini nasıl algıladıkları, antibiyotik reçete

etme durumları, hasta bilgilendirmeleri, hasta bilgilendirmeleri sonrası anlaşılıp anlaşılmadıklarının kontrolü ve akılcı antibiyotik kullanımı konusunda eğitim alma gereksinimleri ve eğitimleri kimlerden almak istedikleri sorulmuştur.

Anket formları ile toplanan veriler SPSS veri tabanına aktararak analiz edilmiştir. Veri analizinde dağılımları belirlemede; yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; değişkenlere göre oluşan farkın belirlenmesinde ise parametrik (t, F) testler kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p \leq 0.05$ kabul edilmiştir.

Çalışma için, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu onayı (Etik kurul no:2018/1483) alınmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada, yaş ortalaması 28.63 ± 0.19 yıl olan (min 24 - maksimum 51), %48.1'i (n: 124) kadın, %51.9'u (n: 134) erkek, toplam 258 asistan hekim yer almıştır. Çalışmaya katılanların %72.9'u (n: 188) dahili, %21.1'i (n: 70) Cerrahi birimlerde çalışmaktadır. Çalışmaya katılanların %65.1'i (n: 168) birinci basamak sağlık kuruluşunda çalışma tecrübesine sahip olduğunu bildirmiştir.

Çalışmaya katılanların %67.1'i (n: 173) mezuniyet öncesinde, %38.4'ü (n: 99) mezun olduktan sonra akılcı antibiyotik konusunda eğitim almış olduklarını bildirmiştir. Mezuniyet sonrası eğitimin %19'u (n: 49) Sağlık Bakanlığınca düzenlendiği, %14.3'ünün (n: 37) ise mezuniyet sonrası eğitim kapsamında verilmiş olduğu belirtilerek diğer eğitim kaynakları Tablo 1'de belirtilmiştir. Çalışmaya katılanların %77.1'i (n: 199) mezuniyet sonrası eğitimleri süresince akılcı antibiyotik kullanımı konusunda eğitim alma gereksinimi duyduklarını belirtmiştir. Bu eğitimlerin kimlerce verilmesini istedikleri sorgulandığında; %52.9'u (n: 134) bu eğitimleri alan uzmanı öğretim üyelerinden, %3.5'i (n: 9) ise mesleki tecrübesi fazla olan öğretim üyelerinden almak istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların antibiyotik reçete etme sıklıkları; %2.3 (n: 6) çok sık, %13.6 (n: 35) sık, %47.7 (n: 123) orta, %21.7 (n: 56) az ve %14'ü (n: 36) ise hiç olarak belirtilmiştir.

Çalışmaya katılanların %62.4'ü (n: 161) antibiyotik reçete ederken bilgi alabilecekleri fark-

Tablo 1. Asistan hekimlerin akılcı antibiyotik konusundaki eğitim durumu

	n	%
Mezuniyet öncesi akılcı antibiyotik eğitimi alma durumu	173	67.1
Mezuniyet sonrası akılcı antibiyotik eğitimi alma durumu	99	38.4
Mezuniyet sonrası eğitim içeriği olarak	37	14.3
Sağlık Bakanlığınca düzenlenen eğitimler	49	19.0
İlaç firmalarınınca düzenlenen eğitimler	11	4.3
Özel olarak alınan eğitimler	7	2.3
Meslek odası eğitimleri	2	0.8
Mezuniyet sonrası akılcı antibiyotik eğitimi alma gereksinimi	199	77.1

lı kaynaklara ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bu kaynaklar; %19.6 (n: 49) internet ve internet kökenli kaynaklar, %10.8'i (n: 27) Vademecum, %6.8 (n: 16) tıp kitapları, %3.6 (n: 10) kılavuzlar ve %0.8'i (n: 2) ders notları, %0.4'ü (n: 1) diğer hekimler olarak sıralanmıştır.

Katılımcıların %5'i (n: 13) akılcı antibiyotik konusundaki yeterliliklerini çok iyi, %33.7'si (n: 87) iyi, %45'i (n: 136) orta, %15.9'u (n: 41) ise geliştirilmeli olarak algıladıklarını belirtmiştir.

Çalışmaya katılanların %74'ü (n: 191) hastayı muayene etmeden ilaç reçete etmediklerini, %12.8'i (n: 33) sadece kronik hastalıkların ilaçlarında bunu yaptıklarını bildirmiştir.

Katılımcıların %90.3'ü (n: 233) hastalara antibiyotik kullanımı ile ilgili bilgi vermenin önemli olduğunu ifade ederken %9.3'ü (n: 24) hastalara antibiyotik kullanımı ile ilgili bilgi vermeye gerek görmediklerini belirtmiştir. Katılımcıların %41.1'i (n: 106) her hastada, %37.6'sı (n: 97) ise yalnız

kullanımı özen isteyen antibiyotik reçete ettikleri hastaya kullanacağı antibiyotikle ilgili bilgi verdikten sonra anlaşıldığını kontrol ettiğini belirtirken %13.6'sı (n: 35) yeterli zamanı olmaması nedeni ile, %7.4'ü ise (n: 19) eczanede anlatılacağı için buna gerek duymadığını belirtmiştir.

Çalışmaya katılanların hastalara antibiyotik ve kullanımı ile ilgili verilen bilgilendirmeye ait konular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Katılımcıların %49.6'sı (n: 128) hastaların antibiyotik tedavisine uyumunu artırmak için antibiyotik kullanımı konusunda halk eğitimleri düzenlenmesini, %4.7'si (n: 12) ise kitle iletişim araçlarının kullanılmasını önermiştir.

Katılımcıların antibiyotik kullanımına ilişkin farmakolojik özellikler, endikasyonlar, pozoloji ve uygulama şekli, kontredikasyonlar, yan etkiler gibi farklı alanlarda bilgilerini ne kadar yeterli gördükleri incelenmiştir. Bilgi düzeylerini en iyi buldukları alan antibiyotik endikasyonları (%46.9 iyi) iken en

Tablo 2. Hastaya reçete edilen antibiyotikle ilgili verilen bilgiler

Hasta bilgilendirme konusu	n	%
Tedavi süresi	236	91.5
Günlük dozu	225	87.2
Uygulama şekli	213	82.6
Antibiyotiğin olası yan etkileri	179	69.4
Antibiyotiği ne zaman bırakması gerektiği	155	60.1
Antibiyotik adı	142	55.0
Diğer ilaçlarla/besinlerle etkileşimi	131	50.8
Uzak durması gereken aktiviteler	90	34.9
Antibiyotiğin etki mekanizması	38	14.7

Tablo 3. Asistan hekimlerin antibiyotiklerle ilgili bilgi düzey algıları

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü
Antibiyotiklerle ilgili bilgi alanları	%	%	%	%	%
Farmakolojik özellikler	1.9	27.5	57.4	12.8	0.4
Endikasyonlar	5.4	46.9	43.8	2.7	1.2
Pozoloji ve uygulama şekli	5.0	43	45.0	6.2	0.8
Kontredikasyonlar	4.3	27.5	56.2	11.2	0.8
Yan etkiler	2.3	29.2	57.8	16.3	0.8
İlaçların etkileşimleri	1.6	12.8	49.6	32.6	3.5
Özel durumlar	6.2	30.6	46.1	15.5	1.6
Uyarılar ve önlemler	3.5	27.5	54.3	13.6	1.2
Biyoeşdeğerlilikler	3.1	24.4	49.2	19.8	3.5
Antibiyotiklerin piyasa isimleri	7.0	33.7	43.8	12.0	3.5

yetersiz alan antibiyotiklerin diğer ilaçlar ve besinler ile etkileşimi (%32.6 kötü) olarak saptanmıştır (Tablo 3).

TARTIŞMA

Dünya Sağlık Örgütü'nün 1985 yılında Nairobi'de yapmış olduğu akılcı antibiyotik kullanımı toplantısında, akılcı antibiyotik kullanımının yaygınlaşması ve sürdürülebilmesi için hekimlerin antibiyotiklerin farmakolojik özelliklerine hakim olmaları gerekliliği ve hastalarla iletişimlerinde aktif olarak yeterli bilgilendirmeleri yapmalarının önemi vurgulanmıştır. Bunun yanında başta hekimler olmak üzere, eczacılar, diğer sağlık çalışanları ve toplumu akıllı antibiyotik kullanımı konusunda bilgilendirilmek ve bu konuda düzenli eğitimler verilmesi önerilmiştir^[8].

Parlak'ın "KOAHA Akut Alevlenmesinde Kullanılan Antibiyotiklerin Akılcı İlaç Kullanımı Yönünden Değerlendirilmesi" isimli tezinde, antibiyotik gruplarının etkinliği, yoğunluğu, güvenilirliği ve maliyetleri incelenmiştir. En çok tercih edilen antibiyotiklerin tedavi sonunda belirtilerdeki azalma iyileşme oranı en yüksek, kamu maliyeti ve ortalama maliyeti en düşük ilaç grubu olduğu görülmüştür. Bu da hekimlerin doğru endikasyon, doğru ilaç ve uygun maliyet açısından akılcı antibiyotik kullanımlarını doğrulamıştır^[8]. Bulut ve arkadaşlarının "Resident Doctors' (Branch) Attitudes and Behaviours About Rational Drug Use" isimli çalışmasında Ankara İl Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde eğitim alan asistan hekimlerin

akılcı ilaç kullanımı konusunda bilgi ve tutumları incelenmiştir. Çalışmada hekimlerin %2.23'ü (n: 4) akılcı ilaç kullanımında kendilerini çok yeterli, %35.75'i (n: 64) yeterli, %54.19'u (n: 97) orta düzeyde yeterli, %7.84'ü (n: 14) yetersiz olduklarını belirtmişlerdir^[9]. Çalışmamızda da benzer şekilde asistan hekimlerin yaklaşık %83.5'inin akılcı antibiyotik kullanımı konusunda kendilerini orta ve üzeri yeterlilikte gördükleri belirlenmiştir.

Bulut ve arkadaşlarının çalışmasında 180 asistan hekimin %65.56'sının (n: 118) hastaya ilaç reçete ederken tedaviye cevabın nasıl ve hangi şekilde olabileceğini açıkladığı, %41.67'sinin (n: 75) muayene etmeden asla reçete yazmadığı, antibiyotik bilgisi olarak kendilerini en yetersiz buldukları alanın ise ilaç fiyatları olduğu %10.43 (n: 17) tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada akılcı antibiyotik kullanımına ilişkin bilincin artması için örgün ve yaygın eğitimin düzenlenip geliştirilmesi ve idari düzenlemelerin yapılması gerektiği vurgulanmıştır^[9]. Çalışmamızda muayene etmeden reçete yazmama oranının çok daha yüksek olduğu ve hastalarını antibiyotik kullanımı konusunda bilgilendirdikleri belirlenmiştir. Asistan hekimlerin bu davranışı gereksiz antibiyotik kullanımını önemsediklerini ve akılcı antibiyotik kullanımını desteklediklerini düşündürmektedir.

Şahin ve arkadaşlarının "Sağlık Ocaklarında Çalışan Hekimlerinin Akılcı Antibiyotik Kullanımı ile İlgili Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi" isimli 475 hekimle gerçekleştirilen çalışmada birin-

ci basamak sağlık kurumlarında çalışan pratisyen hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusunda zaman içinde bilgilerinin azalabildiği ve reçete yazma davranışlarının değişebildiği ve hekimlerin %89.6'sının akılcı antibiyotik kullanımı ile ilgili sürekli mesleki gelişim programlarının yararlı olacağını bildirdikleri belirlenmiştir. Hekimlerin, mezuniyet sonrasında bilgilerinin güncellenmesi gerekliliği, sık karşılaştıkları hastalıkların tedavisinde kullanılan ilaçlarla ilgili sürekli mesleki gelişim programlarının uygulanmasının hekimlerin motivasyonlarını artırarak akılcı ilaç kullanımı konusunda olumlu bir adım olacağı bildirilmiştir^[10]. Parlak ve arkadaşlarının "Aile Hekimlerinin Akılcı Antibiyotik Kullanımı Açısından Durumları: Erzurum'dan Kentsel Bir Çalışma" başlıklı çalışmada aile hekimlerinin antibiyotikler konusunda bilgi, tutum ve davranışlarının değerlendirildiği çalışmada aile hekimlerinin akılcı antibiyotik kullanımında genel olarak yeterli olmadıkları, buna bağlı olarak antibiyotik kullanımı konusunda yanlış tutumlar gösterdikleri, bu konuda en önemli eksikğin eğitimler ve rehberler olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda hekimlerin eksiklik ve yanlışlarının belirlenerek bu konulara yoğunlaşan akılcı antibiyotik kullanımı eğitim programlarının oluşturulması ve ülke genelinde uygulanması gerekliliği vurgulanmıştır^[11]. Bebitoğlu ve arkadaşları tarafından hazırlanan "Akılcı İlaç Kullanımın Boylamsal Bir Koridor Şeklinde 3 Yıllık Klinik Eğitim Programına Entegrasyonu" isimli çalışmada, klinik tedavi kılavuzları ve temel ilaç listeleri ile uyumlu farmakoterapi eğitiminin iyi reçete yazma alışkanlığı için iyi olacağı, klinik durumlar üzerine yapılan eğitimlerle akılcı ilaç kullanımının daha iyi anlaşılacağı belirtilmiştir^[12].

Çalışmamızda, katılımcıların %77.1'i mezuniyet sonrasında akılcı antibiyotik kullanımı ile ilgili eğitime gereksinim duyduklarını belirtirken; katılımcıların yarısından çoğunun antibiyotik reçete ederken farklı bilgi kaynaklarına ihtiyaç duymaları; mezuniyet öncesinde konu ile ilgili eğitim alma oranı %67.1 iken mezuniyet sonrası eğitim kapsamında bu oranının %14.3'e düşmesi de eğitim gereksinimlerini desteklemiştir. Çelik ve arkadaşlarının "Birinci Basamakta Akılcı İlaç Kullanımı" isimli çalışmalarında, hekimlere düşen görevin ilaçların farmakolojik özelliklerine ve ilaçlarla ilgili

güncellenen bilgilere hakim olmaları; hastalarla etkili iletişim kurarak hastalara hastalığı, tedavisi, kullanması gereken ilaçlar, ilaçların yan etkileri ve etkileşimleri ile ilgili yeterli bilgi vermesi ve hastanın anlayıp anlamadığını kontrol etmesi gerektiği belirtilmiştir^[13]. Bizim çalışmamızda da benzer olarak asistan hekimlerin yalnız yarısına yakın bir kısmı hastaların antibiyotiği nasıl kullanacağını anlaması gerektiğini belirtmiştir. Düzenli eğitimler ile bu oranın yükseltilmesinin mümkün olabileceği düşüncesindeyiz.

Sonuç olarak, çalışmamızda asistan hekimlerin büyük çoğunluğu akılcı antibiyotik kullanımı konusunda kendilerini orta ve üzerinde görmekte olduklarını belirterek bu konudaki eğitim gereksinimlerini belirtmiştir. Bu gereksinimin karşılanabilmesi amacı ile mezuniyet sonrası eğitim kapsamında, alan uzmanlarınca gerçekleştirilecek eğitim program tasarımlarının yapılması önem taşımaktadır. Çalışmamızda, katılımcıların bilgi edinme kaynakları olarak en fazla internet kaynaklarını kullanmaları, iş yükü fazlalığı ve zaman kısıtlılığı göz önünde bulundurulduğunda eğitimlerin yüz yüze olmasının yanında web tabanlı eğitimlerin de etkili olabilecektir. Düzenli ve güncel eğitimlerin asistan hekimlerin akılcı antibiyotik kullanımı konusunda yeterlik algılarını artırarak davranış ve tutumlarında olumlu yönde etki yaratabileceği düşüncesindeyiz.

ETİK KURUL ONAYI

Çalışma için, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu onayı (Etik kurul no: 2018/1483) alınmıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

YAZAR KATKISI

Anafikir/Planlama: SÖ, DYA

Analiz/Yorum: SÖ, DYA

Veri sağlama: DYA

Yazım: SÖ, DYA

Gözden Geçirme ve Düzeltme: SÖ, DYA

Onaylama: SÖ, DYA

KAYNAKLAR

1. Aktuğlu Y, Öztürk R, Akkan AG, Dumankar UDA, Tabak F, Mert UDA, et al. *Pratikte antibiyotik kullanımı. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi; İstanbul, Mayıs 1997.*
2. Akalın, HE. *Farmakoekonominin uygulanmasında ilaç endüstrinin rolü. Ankem Derg 2005;9(2):199-200.*
3. Ekenler Ş, Kocoğlu D. *Bireylerin Akılcı İlaç Kullanımıyla İlgili Bilgi ve Uygulamaları. J Hacettepe University Faculty of Nursing 2016;3(3).*
4. Aşçıoğlu S. *Hastane İnfeksiyonları. Türk Hijyen ve Deneysel Biyol Derg 2007;64(1):1-3.*
5. World Health Organization (WHO). *Promoting rational use of medicines: core components. WHO 2002.*
6. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu. *Akılcı Antibiyotik Kullanımı 2020. Erişim tarihi: 06.12.2020 Available from: <http://www.akilciilac.gov.tr>.*
7. Hırçın Cenger D, Aksu Kapucu Ş, Altın H, Şengün Yalnız N, Altın S. *Akılcı İlaç Kullanımı Anket Sonuçları Işığında Eğitim İhtiyaç Analizi. Med J of Suleyman Demirel University 2020;27(3).*
8. Parlak N. *KOAH akut alevlenmesinde kullanılan antibiyotiklerin akılcı ilaç kullanımı yönünden değerlendirilmesi (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü). (2015).*
9. Bulut B, Akkurt G. *Resident Doctors' (branch) Attitudes and Behaviours About Rational Drug Use. Ankara Med J 2020;20(3):641-52.*
10. Şahin H, Arsu G, Köseli D, Büke Ç. *Sağlık ocaklarında çalışan hekimlerinin akılcı antibiyotik kullanımı ile ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. Mikrobiyol Bul 2008;42(2):343-8.*
11. Parlak E, Çayır Y, Ertürk A. *Aile Hekimlerinin akılcı antibiyotik kullanımı açısından durumları: Erzurum'dan kesitsel bir çalışma. Euras J Fam Med 2013;2(1):27-32.*
12. Bebitoğlu BT, Gülpınar MA. *Akılcı İlaç Kullanımının Boylamsal Bir Koridor Şeklinde Üç Yıllık Klinik Eğitim Programına Entegrasyonu. Tıp Eğitimi Dünyası 18(56):110-22.*
13. Çelik SB., Can H. *Birinci basamakta akılcı antibiyotik kullanımı. Smyrna Tıp Dergisi 2012;1:79-81.*

Yazışma Adresi/Address for Correspondence

Dr. Selcen ÖNCÜ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Aydın-TürkiyeE-posta: selcenoncu@hotmail.com